ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové, Mgr. Daniely Zemanové, Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobkyně: **A. R.,** zastoupená JUDr. Evženií Pichertovou, advokátkou se sídlem Příkopy 530, Kostelec nad Orlicí, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 11. 2008, č. j. OAM-507/VL-07-K03-2008, ve věci mezinárodní ochrany, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 12. 2009, č. j. 29 Az 51/2008 – 91,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 12. 2009, č. j. 29 Az 51/2008 – 91, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížností napadla shora označený pravomocný rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“), jímž byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky (dále jen „správní orgán“), ze dne 26. 11. 2008, č. j. OAM-507/VL-07-K03-2008, kterým jí nebyla udělena mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění účinném v rozhodné době.

Napadeným rozsudkem krajský soud přezkoumal výše citované rozhodnutí správního orgánu a stěžovatelkou podanou žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Krajský soud po seznámení se s obsahem správního spisu a jednání ve věci konstatoval, že pokud stěžovatelka odvozuje svůj odchod ze země původu od příkoří, která se děla jejím rodičům, zejména jejímu otci z důvodů sympatií či členství v prokurdských stranách Turecka, odkazuje plně na své rozhodnutí v jeho věci pod sp. zn. 29 Az 48/2008, kterým podanou žalobu zamítl. Výpovědi otce rodiny a i dalších rodinných příslušníků krajský soud vyhodnotil v konečném důsledku jako nevěrohodné a postupně se stupňující poté, co rodina byla navrácena po cca tříměsíčním pobytu v Německu, kam vycestovala v průběhu prvého azylového řízení.

K tvrzení stěžovatelky, dle kterého byla jako příslušnice kurdské menšiny s mentálním postižením vystavena atakům turecké většiny, krajský soud uvedl, že stěžovatelka absolvovala dle tvrzení své matky asi 1,5 roku výuky ve specializované škole a o žádných ústrcích se v tomto směru nezmínila. Toto žalobní tvrzení proto krajský soud nemohl vzít seriózně v úvahu. K dalším námitkám týkajícím se obecně nízké úrovně péče o duševně postižené v zemi původu stěžovatelky konstatoval, že tato situace se dotýká obecně všech takto postižených obyvatel v zemi původu a sám otec stěžovatelky uvedl, že pokud by chtěla rodina větší péči o postiženou stěžovatelku, musela by jet do města. To je však celkem obvyklé i v jiných zemích. Současně krajský soud poukázal na závěry zdravotních vyšetření mentálně postižené stěžovatelky, z nichž plyne zejména potřeba zvýšené péče a dohled nad každodenním režimem v rámci rodiny.

Krajský soud se proto přiklonil k odůvodnění správního orgánu uvedenému na str. 3 a 4 napadeného rozhodnutí, a to jak v otázce konstatování neexistence azylově relevantních důvodů dle § 12 zákona o azylu, tak v otázce humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu. Podle krajského soudu v dané věci nebyla naplněna citovaná ustanovení, jakož i další ustanovení zákona o azylu - § 13, § 14a a § 14b, k nimž odkázal jednak na zamítnutí všech ostatních žalob podaných rodinnými příslušníky stěžovatelky a jednak na to, že žádné nebezpečí vážné újmy v případě návratu stěžovatelky do země původu neshledal a ani sama nezletilá žádné takové nebezpečí netvrdila.

V podané kasační stížnosti stěžovatelka napadla celý výrok rozsudku krajského soudu, který dle jejího názoru postupoval nesprávně při hodnocení důkazů. Otec stěžovatelky byl ve vlasti napadán, uvězněn, zraněn a natolik jako Kurd v Turecku pronásledován a diskriminován, že je bezesporu, že se jedná o pronásledování a diskriminaci ve smyslu § 12 zákona o azylu, resp. Příručky

Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíka, konkrétně čl. 51 – 55. Současně připomněla, že k této situaci, kterou trpěla celá rodina před opuštěním Turecka, předložila obžalobu a vazební opatření ze srpna 2000, kdy byl otec stěžovatelky držen ve vazbě, kde byl mučen po dobu 6 měsíců; krajský soud to však shledal jako nedůvěryhodné. Připomněla také předložení zpráv z lékařských vyšetření, jimiž byla doložena zranění jejího otce, k čemuž krajský soud rovněž nepřihlédl. V návaznosti na shledané rozpory ve výpovědích pak uvádí, že se ona ani její rodiče nevyjadřovali zcela přesně, když byli pod psychickým tlakem celé věci, otec je po zranění hlavy a jeho schopnosti vyjadřování a paměti jsou omezené. Stěžovatelka ani její rodiče nebyli schopni ani za pomoci překladatele vylíčit veškerou situaci svoji i své rodiny tak, jak hrozná v zemi původu byla.

Rozhodnutí krajského soudu považuje stěžovatelka za povrchní, stranící žalovanému správnímu orgánu, ignorující předložené důkazy a de facto ji i s celou rodinu vystavuje nucenému návratu do prostředí pronásledování, diskriminace a neposkytnutí zdravotní a sociální pomoci. V této souvislosti poukázala na to, že krajský soud nepřihlédl ke zprávě Amnesty International z roku 2006, jakož i z následujících let, kde jsou popsány praktiky tureckých státních orgánů vůči Kurdům. Nezohlednil rovněž stav nezletilých dětí v rodině stěžovatelky, a to především ve vztahu k jejich právům vyplývajícím z Úmluvy o právech dítěte, zejména z čl. 3, který hovoří o respektování zájmu dítěte. Celá rodina je přitom stižena nevyléčitelnou nemocí stěžovatelky, kterou trpí i jeden z jejích sourozenců, a v tomto ohledu se tedy krajský soud – potažmo žalovaný správní orgán – měl zabývat možností humanitárního azylu.

Závěrem stěžovatelka vyjádřila přesvědčení, že Nejvyšší správní soud by měl kasační stížnost přijmout, protože napadeným rozhodnutím krajského soudu bylo citelně zasaženo do jejího postavení a postavení celé její rodiny, neboť krajský soud nehodnotil předložené důkazy každý zvlášť a všechny ve vzájemných souvislostech. Na základě toho proto žádá, aby Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil a věc mu vrátil zpět k dalšímu řízení.

Správní orgán ve vyjádření ke kasační stížnosti popřel její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí, tak rozhodnutí krajského soudu bylo vydáno v souladu s právními předpisy. Odkázal přitom na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi, které stěžovatelka učinila (prostřednictvím svého zákonného zástupce) během správního řízení. Dále odkázal též na protokoly o jednání před krajským soudem ze dne 26. 9. 2009 a 10. 12. 2009 a připomněl, že stěžovatelka trpí mentální retardací, nebyla schopna se smysluplně vyjadřovat, proto byla přijata jako její vyjádření výpovědi zákonných zástupců (otce a matky). Stěžovatelka v zemi původu žádné problémy podřaditelné pod zákonná ustanovení zákona o azylu neměla, pouze následovala své rodiče. Správní orgán se po celou dobu správního i soudního řízení zabýval všemi skutečnostmi, které stěžovatelka prostřednictvím

zákonných zástupců tvrdila, avšak jejich výpovědi shledal pro značné rozpory jako nevěrohodné, což bylo jak ve správním řízení, tak v řízení před soudem řádně odůvodněno. Správní orgán se i řádně zabýval zdravotním stavem mentálně retardovaných dětí, tj. stěžovatelky a jejího bratra V., poskytnutím léčby v zemi původu i možností jejich léčby na území České republiky. Námitky uplatněné v kasační stížnosti tak správní orgán shledává zcela irelevantními, a proto navrhl její zamítnutí pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatelka je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Poté, vzhledem k tomu, že se v dané věci jedná o kasační stížnost ve věci mezinárodní ochrany, se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

Pro vlastní vymezení institutu nepřijatelnosti a jeho dopadů do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS, www.nssoud.cz, v němž vyložil neurčitý právní pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“. Znaky tohoto pojmu jsou naplněny v případě „*rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu*“. Podle citovaného rozhodnutí je tedy kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany přípustná v následujících typových případech:

1. Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu*.
2. Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně*. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.
3. Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.
4. Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele*.

Ve světle takto vymezených kritérií pak Nejvyšší správní soud konstatuje, že v návaznosti na rozhodnutí správního orgánu a následný rozsudek krajského soudu lze vysledovat základní rovinu příběhu stěžovatelky, která je dána zejména potížemi jejích rodičů v zemi původu dotýkajících se i její osoby, neboť coby osoba mentálně postižená je evidentně závislá na jejich péči; posouzení potíží rodičů stěžovatelky ze strany správního orgánu, resp. krajského soudu, včetně posouzení

možnosti udělení humanitárního azylu, je přitom základní otázkou, kterou kasační stížnost předestírá, přičemž pozornost si z důvodu uvedeného sub 4) kritérií přijatelnosti, tj. pochybení krajského soudu, jehož náprava může mít význam pro tuto individuální věc z hlediska hmotněprávního postavení stěžovatelky, zasluhuje otázka týkající se celkové věrohodnosti příběhu stěžovatelky.

Kasační stížnost proto byla shledána přijatelnou a Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu v mezích řádně uplatněných kasačních důvodů a v rozsahu kasační stížnosti podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost je částečně důvodná.

Z předloženého spisového materiálu vyplynulo, že stěžovatelka přicestovala na území České republiky letecky dne 14. 3. 2008, a to s celou svojí rodinou – otcem (A. M.), matkou (A. N.) a třemi bratry (V., S. a Se.), přičemž otec, matka i bratr Se. podali samostatnou žádost o udělení mezinárodní ochrany a zbylí dva bratři podali žádost společně s otcem; všechny tyto žádosti byly zamítnuty a obdobně jako v případě stěžovatelky byla předmětná správní rozhodnutí podrobena přezkumu ze strany krajského soudu, proti jehož zamítavým rozhodnutím byly také podány kasační stížnosti vedené zdejším soudem pod sp. zn. 9 Azs 16/2010 (A. M., V. a S.), sp. zn. 9 Azs 17/2010 (A. N.) a sp. zn. 9 Azs 18/2010 (A. Se.). Žádost o udělení mezinárodní ochrany je datována dnem 26. 3. 2008 a obsahuje základní vstupní informace o stěžovatelce, jež jako důvod své žádosti uvedla, že ze země přijela společně s rodiči.

Komunikace se stěžovatelkou, která je mentálně zaostalá, však byla velmi složitá a probíhala prostřednictvím jejího zákonného zástupce – matky. Tak tomu bylo i během pohovoru provedeného dne 4. 4. 2008 s tím rozdílem, že namísto matky se správním orgánem komunikoval otec stěžovatelky, který hned v úvodu upozornil, že jeho dcera je velice mentálně postižená a že je s ní špatná komunikace. V návaznosti na reakce stěžovatelky poté, co jí byly položeny některé základní otázky, správní orgán usoudil, že stěžovatelka skutečně není schopna adekvátní komunikace a rozhodl se pohovor s ní ukončit. K dotazu správního orgánu, z jakého důvodu stěžovatelka požádala o mezinárodní ochranu, se vyjádřil její otec, který uvedl, že je postižená a že ji v zemi původu nemohou nechat, proto přijela s nimi.

Rozhodnutí o této žádosti sice nebylo součástí předloženého spisového materiálu, avšak z jeho obsahu vyplývá, že bylo vydáno dne 29. 4. 2008, pod č. j. OAM-276/VL-07-HA08-2008, s tím výsledkem, že mezinárodní ochrana nebyla udělena. V mezidobí stěžovatelka se svojí rodinou vycestovala do Německa, odkud byla posléze vrácena zpět do České republiky, kde dne 9. 7. 2008 opětovně požádala o udělení mezinárodní ochrany. V této žádosti v podstatě zopakovala, že přijela s rodiči, kteří měli v zemi původu problémy, a že chce být s nimi; nemůže dostatečně komunikovat a nemůže se o sebe postarat. Následný pohovor vedený

dne 3. 9. 2008 za přítomnosti matky stěžovatelky byl tak, jako v případě pohovoru k první žádosti, předčasně ukončen s ohledem na mentální postižení stěžovatelky, která nebyla schopna odpovídat. K výše uvedeným důvodům, pro které stěžovatelka žádá o mezinárodní ochranu, pak její matka ještě doplnila snahu, aby se dcera léčila a uzdravila se.

Z výše uvedeného je patrná jasná a jednotná dějová linie příběhu stěžovatelky, který se odvíjí od příběhu jejích rodičů, na jejichž péči je stěžovatelka zjevně značně závislá. Ve vztahu k potížím, které měli rodiče stěžovatelky, přitom správní orgán a posléze také krajský soud konstatoval, že jsou nevěrohodné a účelově tvrzené a z tohoto pohledu tedy nemůže obstát ani příběh stěžovatelky, resp. její potíže odvozené od potíží jejích rodičů (zejména jejího otce).

S tímto závěrem se však Nejvyšší správní soud neztotožňuje a odkazuje na své rozsudky ve věcech rodičů stěžovatelky ze dne 30. 6. 2010, č. j. 9 Azs 16/2010 – 229, a č. j. 9 Azs 17/2010 - 182, v nichž mj. konstatoval, že otázka věrohodnosti tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu je svým způsobem neuralgickým bodem celého procesu rozhodování o udělení mezinárodní ochrany, neboť zcela zásadním způsobem ovlivňuje další postup ve věci, jakož i její konečný výsledek. Žadatel je totiž povinen poskytovat nezbytnou součinnost a uvádět pravdivé a úplné informace, na jejichž základě pak správní orgán zjišťuje podklady pro vydání rozhodnutí (§ 49a zákona o azylu), a zmíněná povinnost tak implicite umožňuje zamítnutí žádostí, pokud žadatel uvádí skutečnosti zjevně nevěrohodné. Jinými slovy, pokud je zpochybněna celková věrohodnost žadatele, znamená to, že jeho žádosti nemůže být vyhověno, aniž by se jí správní orgán, resp. krajský soud v rámci své přezkumné činnosti nějak blíže věcně zabývaly.

Z tohoto pohledu je tedy nezbytné přistupovat k posouzení věrohodnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany velmi uvážlivě, jakkoli nepochybně platí, že je to právě sám žadatel, kdo svojí výpovědí vytváří základní rámec tohoto posouzení. Žadatel je jakýmsi primárním zdrojem informací podstatných pro řízení o udělení mezinárodní ochrany a po jejich vyhodnocení (na základě konkrétních tvrzení uvedených v žádostech i v protokolech o pohovorech) dospěl zdejší soud k závěru, že oba rodiče stěžovatelky od samého počátku poměrně konzistentně tvrdili jednotlivé skutečnosti, které je společně s jejich dětmi vedly k odchodu ze země původu a k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany a tyto nebyly zpochybněny takovým způsobem, aby bylo možné konstatovat jejich celkovou nevěrohodnost a vyhnout se tak en bloc věcnému posouzení jejich případu.

Ostatně jak již bylo shora konstatováno, k posouzení věrohodnosti žadatele je nezbytné přistupovat velmi uvážlivě s tím, že pokud se žadatel po celou dobu řízení drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes jisté nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet. Musí však mít onu nezbytnou míru určitosti

a věrohodnosti, která zabezpečuje, že správní orgán nebude nucen rozhodovat na základě tvrzení zhola nejasných či zjevně nevěrohodných. Tak tomu však v případě rodičů stěžovatelky nebylo a správní orgán i krajský soud pochybily, pokud z jejich celkové nevěrohodnosti vycházely. Nejvyšší správní soud proto oba rozsudky krajského soudu, pod sp. zn. 29 Az 48/2008 a sp. zn. 29 Az 49/2008, které se týkají rodičů stěžovatelky, zrušil a obě dvě věci vrátil zpět k dalšímu řízení.

V návaznosti na to Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud pochybil i nyní v souzené věci, pokud vycházel z toho, že příběh stěžovatelky nemůže obstát pro nevěrohodnost příběhu jejích rodičů.

Pokud jde o stěžovatelkou namítané pochybení v tom smyslu, že se žalovaný správní orgán a krajský soud měly zabývat možností humanitárního azylu, podotýká Nejvyšší správní soud, že oba tyto orgány se touto možností zabývaly a jejich rozhodnutí se nijak nevymykají racionální, akceptovatelné míře volného uvážení dané ustanovením § 14 zákona o azylu, která je omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgány veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického právního státu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 - 55). Na jedné straně je sice nepochybná tíživá situace stěžovatelky a jejích rodičů, kteří spolu mají vedle stěžovatelky ještě jedno mentálně postižené dítě (syn V.). Na druhé straně je však zřejmé, že se jedná o mentální postižení obou dětí, které je vrozené a de facto neléčitelné (nevratné), i když jim odborná péče v zemi původu nebyla odpírána. Záleží proto především na rodičích, případně i na ostatních sourozencích, aby se dětem věnovali a poskytovali jim náležitou péči, jakkoli se jistě jedná o úkol dlouhodobý a nelehký. Ostatně rodinné vztahy jsou funkční s rozvinutou pozitivní citovou vazbou mezi dotčenými dětmi a jejich rodiči, jak vyplývá ze stanoviska psychologa ze dne 7. 4. 2008, na které upozornil správní orgán, jenž se snažil zohlednit celkovou situaci rodiny a zájmy obou postižených dětí v rámci posuzování jejich žádostí. Snaha stěžovatelky, resp. celé její rodiny o udělení humanitárního azylu je tak z lidského hlediska nanejvýš pochopitelná, ale nedokládá žádné pochybení ve smyslu výše uvedených limitů úvahy správního orgánu.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že kasační stížnost byla shledána přijatelnou a s ohledem na výše vyložené pochybení také částečně důvodnou, a proto napadený rozsudek krajského soudu podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V tomto řízení je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu, který byl vysloven v odůvodnění tohoto rozhodnutí.

O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. července 2010

JUDr. Radan Malík
předseda senátu